ՄԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 562 — ՇԱԲԱԹ — 17 — ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1862

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

Տարեկանգինն է 6 Արծաթ Մեճիտիէ։
Վեցամսեայ 3 1/4 ,, ,,
Մէկ ծանուցումը տողին 2 ղուրուշ է
Տառագրութիւնները կանխիկ են։
Տառագրութիւնները ամեն ամսոյն 1ին եւ 15ին կը սկսին։

Դուրս երթալիք լրագիրներուն ճամբու ծախքը առնողին վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ ամեն կարգ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագրին պիտի տուղղուի. եւ առանց ճամբուն ծախ իրկողին վրայ է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՊՕՐԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ

ԼՈՒՐԵՐԸ

Լոնտրա 17 Նոյեմբ.

Ցորեն եւ արմաւիք թուլ. ցորեն կիրքա 40 50. — Մարհանօգոլի 44 50. — Եգիպտացորեն 34 50. — Գարի իպրայիլ 25 30։ — Մեսառքս թուլ։

Քօնսոլիտէ 95 3/8։ Օսմանեան 58 1/4։ — Փոխառութիւն 70 1/2։ Նորը 69 1/2։

Լոնտրա 25 Նոյեմբ.

Ցորեն, գարի, թուլ եւնոյն դին։ Եգիպտացորենը կը բառնուի։ — Շաքար 30 25։ — Քօնսոլիտէ 95 3/8։ Օսմանեան 58 1/2։ Փոխառութիւն 70 3/4։ Նորը 69 3/8։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ամերիկայի պատերազմին վերջ տալու համար Դաղղեոյ կառավարութեան առաջարկած բարեկամական միջնորդութիւնը՝ ինչպէս որ նախընթաց թուով ծանուցինք՝ յաջող ելք մը չունեցաւ։ Ընդհակառակն՝ ինչպէս նաեւ Ռուսիա՝ պատշաճ չգտաւ երկրին այսպիսի միջնորդութիւն մը ընդունել՝ պատճառելով թէ ժամանակն յարմար չէ, եւ թէ այս միջոցին առաջարկուած միջնորդութիւն մը չյուսացուիր որ ընդունուի, եւ մերժուելովը կրնայ արդիլել ուրիշ պատեհ ժամանակի մէջ ըլլալիք միջնորդութեան։

Դաղղեոյ արտաքին գործոց պաշտօնեան իր ծանուցագրին մէջ ըսած է թէ Դաղղիա իրեն պարտականութիւն համարած է կատարել չէզոքութիւն պահել Ամերիկացւոց պատերազմին մէջ, բայց չէզոքութիւնը պէտք չէ որ անտարբերութեան երեւոյթ մը առնու, այլ պէտք է որ տերութիւնները երկու կողման ալ օգտակար ըլլալու ջանան, եւ զանոնք այժմու գժուար եւ անել դիրքէն դուրս հանելու նպատակն։ Պատերազմողներուն ներկայ կացութիւնը, կըսէ, չներեր յուսալ որ մէկ կամ միւս կողմը պատերազմին վախճանը վերջացընելիք վճռական յաղթութիւն մը կարենան ընել. ուստի կառավարիչ Ընդհանուր Դաղղեոյ ու Ռուսիոյ կառավարութեանց որ միջնորդելով վերջանալ դիւանագործութիւն մը առաջարկեն պատերազմողաց։

Դաղղեոյ այս առաջարկութեան չընդունելուն թէպէտ տարաժամութիւնը պատճառ արուած է քաղաքավարութեամբ, այսու ամենայնիւ ուրիշ պատճառներ ալ կան որոնք Ընդհանուր դիւանագործ լրագիրներուն ըրած հետեւեալ խորհրդածութիւններէն կրնան հասկցուիլ։

« Այսպիսի դիւանագործութիւն մը, կըսէ Օրնինկ Ճօսթ, յայտնի է որ թէ՛ հարաւակողման, թէ՛ Ընդհանուր եւ թէ՛ Դաղղեոյ խիստ կը յարմարի։ Հարաւային Ամերիկան իր ծովափանց պաշարութենէն ազատուելով՝ իրեն համար արժէք մը չունեցող անթիւ բամբակի հակեր կրնայ փոխանակել շաքարի, թէյի, տաղի, գործուած ձերմակեղէններու եւ ուրիշ պատերազմի պատճառաւ չարգիլուելիք վաճառքներու հետ որոց մեծ պէտք ունի։ Ընդհանուր իր տարագէտ գործարաններէն կըրնայ բանեցունել. եւ Դաղղիա իր մեռած ահեղներէն դինիէն եւ Փարիկեան ձեռագործներէն ունեցած մեծ վաճառականութիւնը կրկին ձեռք կը բերէ, եւ միանգամայն բանպակ՝ որ այսօր հրեղէն դեղով մը մեկմէ կը գնէ։ Այս գիւնագործութեամբ կրնայ արդեօք հաշտութիւն հաստատիլ, բայց ասկէց ի՛նչ պիտի շահի Լինսակոմը։ Ո՛չինագործ մը իրեն առաջարկելիկը խնդրենք որ իր ա՛ջ ձեռքը կապէ եւ իր թշնամիներուն թոյլ տայ պաշար համարելու եւ բանպակ արտադրելով իրենց վարկը նորոգելու. եւ միանգամայն կը խնդրենք ամբողջ տարի մը լքանել պատերազմի այն դաշտը ուր այնչափ մեծ յաջողութիւններ ունեցաւ։

« Ո՞ւր է այն երանակը ուր Լինսաչային կողման թնդանօթակիր մակոյկները կրնան գործ տեսնել. դարման կարելի է որ նոր արշաւանք մը ընէ Լարաւային կողմը. եւ մենք պիտի խնդրենք Լինսաչայիններէն որ իրենց յաջողութիւնները մէկ կողմ ձգեն եւ մինչեւ ամառ անգործ ձգեն։

« Թէ որ գործին մէջ եւրոպական դաշնակցութեամբ մը միջամուխ ըլլանք, թշնամանք մը կրած ժամանակնիս կրնանք մեր պատուոյն վրէժխնդիր ըլլալու առիթ ուրիշ, եւ մէկը չկրնար ըսել թէ պէպքերը մեզ մինչեւ ո՛ւր կը տանին։

« Այս ամենը պէտք է նախ նկատենք եւ յետոյ մեզի առաջարկուած դաշնակցութեան մը հետ միանանք։ »

Թայմզ լրագիրն ալ իր կողմանէ չկարծեր որ Ընդհանուր այս գործին միջամտութիւն կրնէ. « Թէ եւ, կըսէ, Դաղղեոյ կայսեր նկատմանց հաղորդ ալ ըլլանք, չենք ցանկար մեզի առաջարկած քաղաքականութիւնն ընդունելու։ Լանքշայրի տարագործ ժողովրդոց յետին անձկութեան հակառակ, չենք ուզեր որ Ամերիկա կարենայ հաստարակապետութիւն մը առ նախանձու տապալած ըլլալու մեղադրանքը ընել Ընդհանուր։

« Թէ որ զինադադարման առաջարկութիւնը միայն մէկ ամիս պատերազմը կարճել տալու յաջողէր, Ընդհանուր կը միանար միջնորդ կառավարութեանց հետ. ասկայն չպիտի միջամտութիւն ընէ՝ առանց ըրած միջամտութեան յաջողութեանը վրայ հաւանականութիւն մը տեսնելու։

« Այս կէտիս զինադադարման մը առաջարկութիւնը այնչափ որոշակի արդիւնաբեր պիտի ըլլայ Լարաւային եւ ընդհակառակն այնչափ զինակար Լիւսիսային կողման որ անտարակոյս մեծ ադազակ պիտի բարձրացնեն դարձեալ։ Ըրդարապատճառի մը համար երբ որ հարկը մեզ բռնադատէ, մեր պատուոյն Լ՛ւ օրինաւոր շահերուն պաշտպանութեանը համար միշտ պատերազմելու կը յօժարինք. բայց ոչ պարտաւորութիւն մը եւ ոչ շահ մը չենք տեսներ՝ այս արկածին մէջ կուրօրէն ըմբռնել ձգելու։ »

Այս ոճով դրեթէ Ալբալ լրագիրն ալ կը յաւելու թէ « Պէտք չէ որ Դաղղեոյ կառավարութեան այս առաջարկութենէն շահաբեր արդիւնք մը յուսանք. եւ հասկնալու ըսելով՝ եթէ ոչ անյաղթելի, գէթ տարապայման գժուարութիւններ կը նկատենք այս մասին։ »

Ռուսիոյ կառավարութիւնը Կասպից ծովուն մէջ ունեցած նաւախումբը պատրաստ վիճակի մէջ պահելով Ճերքասի առջեւ կը դտնուի։

Այս պատրաստութեան պատճառը Ըֆղանստանայ եւ Լերաթի խնդութեան մէջ այս օրերս անցած անցքերն են՝ որոնք օր քան զօր մեծնալով կրնան Կասպից ծովուն եզերքը եղած Ռուսիոյ երկիրներուն ապահովութիւնն ալ վտանգի մէջ ձգել։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օսմանեան տերութեանց հպատակներուն Տաճկաստանի մէջ անշարժ ստացուածոց տէր ըլլալուն խնդիրը՝ որ 1856ի Խաթթի Լիւմայունին մէջ վիշուած կարդադրելի խնդրոց մէկն է, եւրոպական տերութեանց եւ Ռ. Դրան մէջ բանակցութեանց նիւթ եղած է, բայց կարդադրութեանն արգելք եղող գժուարութիւնները միշտ ուր են նէ հոն են. Օսմանեան տերութիւնները կը խնդրեն որ իրենց հպատակներուն պատօնութիւն շնորհուի Տաճկաստանի մէջ անշարժ ստացուածոց տէր ըլլալու. Ռ. Դրան կառավարութիւնն ալ իրաւամբ կը պահանջէ որ օսմանեան տերութեանց հպատակները՝ ինչպէս ուրիշ ամեն տերութեանց երկիրներուն՝ անանկ ալ Տաճկաստանի մէջ տեղական իշխանութեան օրինացն ու կանոնացը ներքեւ մնանեն, տերութեան բուն հպատակներուն պարտականութիւնը կրկրէ ըլլան, ինչպէս որ անոնց իրաւանցը կրկրէ ըլլալ կուզեն, որոց առաջինն է անշարժ ստացուածոց տէր ըլլալու իրաւունքը։

Ռ. Դրան այս արդար պահանջման հետեւանքն է եւրոպական մեծ տերութեանց հետ եղած հին դաշնագրութեանց խափանումն, որոց գործադրութեամբ օսմանեան հպատակներն Տաճկաստանի մէջ իրենց դեսպաններէն կախում ունին եւ ոչ տեղական իշխանութենէն։

Ասիկա բացատրիչ եւ տարօրինակ վճռակ մ՚է, զրուն նմանը ոչ մէկ տերութեան մէջ կիյայ, եւ որուն արգելն ունեցած անպատեհութիւնները կրնան վտանգաւոր կերպով աւելնալ ու մեծնալ՝ երբոր անշարժ կալուածները ստանալու արտօնութիւն շնորհուի օսմանեան։

Այս կարեւոր խնդրոյն վերայ Գրիւսէլեան Լրագրին հետեւեալ խորհրդածութիւնները ուշադրութեան արժանի են։

« Ա. Գօլոյ գաղղիական եւ ռուսական դեսպաններն այս վերջին ժամանակներս ջանք ըրին որ Դուրը 1856ի Խաթթի — Լիւմայունին արտադրութեանցը հաւասար հաստատութիւն Օսմանեան տերութեան մէջ անշարժ կալուածներու ստանալու իրաւունքը ճանչնալ։ Բարձր Դրան փաշան պատասխան տուաւ թէ Սուլթանին կառավարութիւնը չէ դժկամակիր բնաւ յիշեալ երկու տերութեանց խնդրոյն ընդունելու՝ երբոր օսմանեան իշխանութեան առջեւ չեւ ձիշդ նոյն պայմաններուն ներքեւ մըտնեն, որոց ներքեւ են Ռ. Դրան հպատակները. Դրան այս պատասխանը մերժում մը համարելով Տաճկական կառավարութեան դէմ հշտամբանք եւ անհաճոյ կարծիքներ չհնայուեցան։ Այս դատողութիւնը ոչ արդար է եւ ոչ անկեղծ։ Ցանկ եւ առաջ Խաթթի — Լիւմայունին 19երորդ յօդուածին մէջ եղած խոստմունքը պայմանական է։ Ո՛չ օրութեամբ կրնացընէ թէ օտարազգիները հին դաշնագրութեանց առած արտօնութիւններն հրաժարելով պէտք է տերութեան օրինացը ներքեւ մտնեն եւ քնիկներուն վճռած տուրքերը վճարեն։ Գիտցայտ է որ Տաճկաստան՝ առանց իր ձեռքը ինքզինք անդամատելու՝ չկրնար սեփականութեան իրաւունք շնորհել օտարազգեաց, քանի որ եւրոպական տերութեանց հետ եղած դաշնագրութիւններու գործութեամբ բացառիկ արտօնութիւններ կը վայելեն։ Յիշեալ դաշնագրութեանց արտադրութեամբ՝ ամեն մէկ օտարազգի իւր գեստանատան կամ հիւպատոսարանին իշխանութեանը ներքեւ է, առանց երկրին օրինացը հպատակելու. եւսանկով օտար հիւպատոսներն անկախ վիճակի մը մէջ են, որով տեղական ոստիկանութեան իշխանութենէն ազատ են։ Ա՛րդ է բացատրել այսպիսի վիճակի մը Տաճկաստանի գոյութեանը համար ծագելիք վնասները, երբոր սեփականութեան իրաւունք շնորհուի օտարազգեաց, իրաւունք մը որ տերութեան ամեն կողմը անթիւ ապստամբարանները կրնայ գոյացընել անդրժելի, ուր տերութեան դէմ դաւադրութիւնները կրնան կատարեալ ազատութեամբ իրենց վտանգաւոր մեքենայութիւնները նիւթել։ Ամեն մարդ կը յիշէ Ռուսիոյ ըրած այն գաղտնի ջանքերը՝ որոց նպատակն էր ուղղակի պաշտպանութիւն մը տարածել օսմանեան տերութեան քրիստոնէից եւ գլխաւորապէս Պուլղարներուն ու Լայոյ վրայ. Ընդ, ենթադրենք թէ սեփականութեան իրաւունքէ զրկուին այս ջանքին արդիւնքը չկորսրէր, ի՞նչ կըլլար Տաճկաստանի վիճակը։ Պիտի տեսներ որ իր միխնաւոր հպատակները՝ կեղծուպատիր խոստմունքներէ խաբուելով՝ անմիջապէս եւ անարգել կերպով Ռուսիոյ կայսեր ուղղակի եւ բացարձակ իշխանութեանը ներքեւ պիտի մտնէին։ Այս է ուղուածը, եւ Եւրոպա կը հաճի՞ գրկել հարուածով մը Ռուսիոյ շնորհել Գրեթէ մի պատերազմով ձեռքէն առնուածէն հարիւրապատիկ աւելի նուէր մը։ Եւ ի՞նչ իրաւամբ Տաճկաստանէն այսպիսի զոհեր կը պահանջուի՝ առանց ամենափոքր փոխարինութեան մը։ Եթէ արժանի չէք դատիր զանի՝ ազգաց իրաւանց օգուտներուն մտանակցելու եւ եւրոպական դերդաստանին մէջ մտնելու, շատ աղէկ։ Հաստատ բռնեցէք ձեր հին դաշնագրութիւնները եւ թողուցէք զանի այն առանձնութեան մէջ ուր գրապէս գինքը կը գըտչէք, բայց մի պահանջէք իրմէ որ օտարին կլուծելու վտանգին դէմ ունեցած միակ ապահովութիւնները ձեռքէն հանելով ինքզինք սպաննէ։

« Միայց որ, Դուրը բաւական փորձեր տուած չէ՞ կրօնական թոյլտուութեան եւ յառաջադիմութեան ոգւոյն ո-

րով վառուած է։ այժմեան Սուլթանին համար վերջին ժամանակներս Աբօլէօնի կայսեր ըրած գովաբեթեան խօսքերը յաղթական կերպով չե՞ն պատասխաններ այն ամեն առարկութիւններուն զորոնք անարդարանալի նախապաշարումներով կամ կոյր յամառութիւնը կրնան տակաւին հանել վերոյիշեալ դաշնադրութիւններուն խոտվանանքը դէմ, որոնք ամեն հանճարեղ և խղճմտանքաւոր քաղաքագէտներու խոստովանութեամբը բոլորովին անօգուտ են տալարգեաց պաշտպանութեանը։ Եթէ տակաւին կուգեն Տաճկաստանի կերպարանափոխութիւնը արգիլել, եթէ միտք ունին առաջին առթիւ մահմետականները ջնջելու կամ քշելու, թող ըսեն միանգամ վանն ամենայնի։ Աֆրիկա անմիտ մոլեռանդութիւն մը կըլլայ, բայց գոնէ մարդ կը գիտնայ ատոր դէմ ընելիքը, և Օսմանեան քաղաքագէտներն ալ ինքզինքնին ունայն տեղը չեն մաշեցըներ քաղաքակիրթ ազգաց հանդուրժողութեան ստանալու համար՝ հաշտութեան և եղբայրութեան գործին աշխատելով, որուն երջանիկ արդիւնքը խափանելու կը ջանաք։

«Բայց մենք դիտատորութիւն չունինք հոս երկարօրէն վիճիլ այս խնդրոյս վրայ, զոր յաձախ քննած ենք իր ամենամանր հանգամանքներովը։ Մեր միակ նպատակն է Սուլթանին պաշտօնեայներուն ուշադրութիւնը հրաւիրել միջոցի մը վրայ զոր արդէն ցուցցուցած ենք, և որով կրնայ վաղ կամ անագան ձեռք բերուիլ այն բանը որ արդարութեան և իրաւանց հակառակ կը զլացուին։ Փոխանակ մեծ տէրութեանց հետ բանակցելու, թող Դուռը Եւրոպայի մանր տէրութեանց հետ բանակցի, որոնք Օսմանեան տէրութեան մէջ հզօրագոյն ազգերուն մը բանին չափ կարգադրութիւն մը կըլլայ, բայց դոնէ մարդ կը գիտնայ ատոր դէմ ընելիքը, և Օսմանեան քաղաքագէտներն ալ ինքզինքնին ունայն տեղը չեն մաշեցըներ քաղաքականութեան՝ հաշտութեան և եղբայրութեան

Թիւ 27 Տարի • 1862
Ամսագիր Ընտանեաց Օգտակար Տեղեկութեանց

Ընտանեկան Դիւրութիւնք

Ընտանեկան դիւրութիւնք կոչեմ ես այն բոլոր գործերը, որ ամէն օր կամ ամէն շաբաթ մի քանի անգամ կը կրկնուին տան մէջ, եւ որոնց կատարումը մեզ դիւրին կ՚ընէ ամէն տեսակ գործիքներ, որոնք ունինք մեր տան մէջ։ Ասոնց մէջ ամենէն կարեւորներն են՝ ներկայ ատեն մեր ունեցած ժամացոյցները։ Ամէն մարդ գիտէ, որ ժամացոյցները ստեղծուած են մարդոց ժամանակը չափելու համար։ Ուրեմն ամէն մարդ պարտական է ունենալ ժամացոյց մը, որպէսզի գիտնայ, թէ ինչ ժամ է, եւ ինչպէս պէտք է կարգադրէ իր գործերը։ Ամէն մարդ գիտէ նաեւ, որ ժամացոյցները ամէն օր կանոնաւորելու պէտք ունին, որովհետեւ ամէն օր կ՚ուշանան կամ կ՚առաջանան։ Ուրեմն ամէն մարդ պարտական է ունենալ ժամացոյց մը, որ ճիշդ ցոյց տայ ժամը, եւ որ ամէն օր կանոնաւորելու պէտք չունենայ։

Ես կ՚ուզեմ ցոյց տալ ոչ միայն այն պատճառները, որոնց համար ամէն մարդ պարտական է ունենալ ժամացոյց մը, այլ նաեւ ցոյց տալ, թէ ինչպէս պէտք է ընտրել ժամացոյցը, որպէսզի ան ճիշդ ցոյց տայ ժամը, եւ ինչպէս պէտք է կանոնաւորել զայն։

Ամէն մարդ գիտէ

ՄԱՆՐԱՊԱՏԿԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

ՄԱՆՐԱՊԱՏԿԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ 17 ՀԱՏՈՐԵՆԻ

Ցրտին ծաղկող պտենի — 32—33
» Վեճարել — 29—30
» Կարող — ———
» Լուսիկ Ձեռքից — 25—26
» Ալիքների մրրիկը — ———
» Հոգեվարք — 23—24
» Ընկած փշոտի վրայ — 22—23
» Խավարի — ———